

1000. godine, u kojemu se može naći i nekoliko interesantnih opaski. Tako se, između ostalog, kao središta hrvatske etnogeneze navode Bihać i Klis, a „Ilirik“ (misli se na Ljudevitovu kneževinu) opisuje kao školski primjer za sastojke jedne neuspjele etnogeneze (str. 317); knezu Borni pripisuje se vrhovništvo i nad Guduščanima i nad Timočanima, a ime Guduščana objašnjava se prema imenu rijeke Gacke (str. 318)⁷. Za razliku od ranije rečenoga u tekstu, sada se za Ljudevita kaže da je neprijatelja imao u franačkom grofu i vojvodi Furlanije Kadolahu (str. 317).

Ovaj kratak prikaz bogatstva ponuđenih sadržaja i tumačenja u Wolframovoj knjizi može se bez zadržke završiti općom ocjenom da je u pitanju vrlo uspješno i nadasve korisno izdanje, koje na jednome mjestu donosi, u latinskom izvorniku i njemačkom prijevodu s detaljnim komentarom i pripadajućim raspravama, dva teksta crkvene provenijencije, relevantna za rekonstrukciju povijesnih prilika u srednjem Podunavlju u ranom srednjem vijeku. Djelo će jednako dobro poslužiti kako stručnjaku dubinom i opsegom svoga uvida, tako i upućenom čitatelju preglednošću i temeljitošću istraživačkog diskursa.

Hrvoje Gračanin

Austrija prema Bosni i Hercegovini u 18. stoljeću

Boro Bronza, Austrijska politika prema prostoru Bosne i Hercegovine 1699-1788., Banja Luka: Filozofski fakultet, 2012., 406 str.

U uvodnom dijelu knjige autor obrađuje prostor Bosne i Hercegovine u političkim projekcijama Austrije tijekom 16. i 17. stoljeća i to geografske i kronološke granice percepcije austrijske politike prema prostoru Bosne i Hercegovine, a nakon toga kronološki obrađuje pojedina zbivanja koja su se odvijala prije kraja 17. stoljeća. Pri tome posebno mi se značajnim čini pregledna obrada početka habsburške istočne ekspanzije tijekom Bečkog rata (1683. – 1699.), organizacija habsburške vlasti u sjeverozapadnoj Bosni, prodor Eugena Savojskog do Sarajeva 1697. i obrada mira u Srijemskim Karlovcima 1699.

Prvi je dio knjige o ofenzivi Habsburške Monarhije prema prostoru Bosanskog pašaluka i obrađuje razdoblje od Srijemsko-karlovačkog mira, potpisanoga 1699., do Požarevačkog mira iz 1718. U sklopu ovoga dijela knjige autor je obradio vanjskopolitičke okvire habsburške politike prema jugoistočnoj Europi, razgraničenje prema odlukama srijemsko-karlovačkog mirovnog ugovora 1699. – 1701., Bosnu i Hercegovinu u ideološkim koncepcijama Pavla Ritera Vitezovića, problematiku prije i tijekom ratovanja 1716. – 1718. s mirovnim kongresom u Požarevcu 1718.

⁷ O Guduščanima vidi Hrvoje Gračanin, Guduskani/Guduščani – Gačani: promišljanja o etnonimu Gačani i horonimu Gacka u svjetlu ranosrednjovjekovnih narativa i suvremenih historiografskih tumačenja, u *Gacka u srednjem vijeku. Zbornik radova*, ur. Hrvoje Gračanin i Željko Holjevac, Zagreb-Otočac 2012., 49-68.

Drugi dio knjige govori o austrijskoj, zapravo habsburškoj vlasti na prostorima južno od Une i Save te o novom ratu s Osmanlijama. Pokriva razdoblje između požarevačkog i beogradskog mira (1718. – 1739.). U sklopu ovog dijela knjige obrađeno je razgraničenje na prostoru sjevera Bosne 1718. – 1719., stavovi generala Petraša o organizaciji granice, habsburška militarizacija područja južno od Une i Save, djelovanje protestanata na prostoru Bosne, sprega Habsburške Monarhije i Katoličke crkve, problematika priznavanja Pragmatičke sankcije, ali i početak novog rata Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva, u sklopu kojega se analizira mreža habsburških (austrijskih) špijuna u Bosni, raspored habsburške (austrijske) vojske, Banjalučka bitka i tijek rata 1737. – 1739., s naglaskom na migracije. Zanimljivo je da je autor analizirao i plan suradnje Habsburgovaca i Hercegovaca te Beogradski mir i austrijsko povlačenje.

Treći dio knjige donosi obavijesti o razvoju diplomatske i trgovačke aktivnosti Habsburške Monarhije prema Bosni, Hercegovini te drugim dijelovima jugoistočne Europe pod vlašću Osmanskog Carstva tijekom 18. stoljeća. Autor je vješto analizirao habsburšku (austrijsku) zapadnu politiku nakon Beogradskog mira, stvaranje Orijentalne Akademije, habsburšku (austrijsku) pomorsku trgovačku politiku, principe merkantilizma i premoć balkanskih trgovaca, ali i značenje epidemija kuge, marijaterzijansku reformu Vojne krajine, turbulentna zbivanja na granici 1755. – 1756. te organizaciju granice u posljednjim desetljećima 18. stoljeća.

U četvrtom dijelu knjige autor obrađuje politiku Josipa II. i novu ofenzivu Habsburške Monarhije prema prostoru Bosne i Hercegovine između 1765. i 1788., i to uspon Josipa II. u vanjskoj politici, grčki projekt Katarine II., odnose Habsburške Monarhije i bosanskih franjevaca, oblike habsburške (austrijske) špijunske aktivnosti te rat Habsburgovaca i Osmanlija 1788. – 1791., kao razmeđe epoha kojim završava obradu knjige. Na kraju je knjige zaključak, u kojem autor konstatira kako se diplomatska i ekonomska politika prema prostoru Bosanskog pašaluka sve do 1780. provodila dosta nespretno. Ističe kako se osnova provođenja habsburške politike prema prostorima Bosne i Hercegovine tijekom 18. stoljeća nalazila u percepciji značenja tog prostora u očima bečkog dvora. Bosna i Hercegovina nisu predstavljale prioritete u vanjskopolitičkim ciljevima Habsburgovaca. U zaključku se ispravno tvrdi kako je jugoistočnoeuropski dio Osmanskog Carstva za Habsburgovce bio od drugorazrednog značenja u odnosu na ekonomski isplativija srednjoeuropska ili zapadnoeuropska područja. Autor je u knjizi točno zaključio kako Habsburgovci tijekom 18. stoljeća nisu uspjeli razviti svijest o svojoj realnoj snazi i utjecaju u Europi te ujedno nisu bili svjesni ekonomskog i organizacijskog zaostajanja za drugim velikim silama. Slabosti Habsburške Monarhije došle su do izražaja i u politici prema jugoistočnoeuropskom dijelu Osmanskog Carstva u 18. stoljeću, a napose u praktičnoj politici prema teritorijima Bosne i Hercegovine. Nakon zaključka slijede prilozi te iscrpan popis korištenih izvora i literature.

Temu austrijske politike prema prostoru Bosne i Hercegovine 1699. – 1788. autor je obradio na primjeren način, iskoristivši postojeće mogućnosti istraživanja. Knjiga se može smatrati važnim znanstvenim doprinosom za povijest habsburške vanjske politike, ali i poznavanja međunarodnog položaja prostora Bosne i Hercegovine, gledanog iz habsburške perspektive.

Hrvoje Petrić

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

47

vol. 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2015.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 47, vol. 2

Izdavač / Publisher
Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher
Vlatko Previšić

Glavni urednik / Editor-in-Chief
Hrvoje Gračanin

Izvršna urednica / Executive Editor
Inga Vilogorac Brčić

Uredništvo / Editorial Board
Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest/ancient history), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek/
medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac
(moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history),
Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council
Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

*Izvršna urednica za tuzemnu i inozemnu razmjenu /
Executive Editor for Publications Exchange*
Kristina Milković

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant
Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS

Naslovna stranica

Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Marko Maraković

Lektura

Samanta Paronić

Tisak

Web2tisak, Zagreb

Naklada

250 primjeraka

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

RADOVI 47
vol. 2

ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU